Kolika je cijena ispunjavanja carinskih obveza u Hrvatskoj?

Bronić, Mihaela

Source / Izvornik: **Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne finacije, 2005, 7, 1 - 3**

Journal article, Published version
Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:242:015923

Rights / Prava: Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-26**

Repository / Repozitorij:

Institute of Public Finance Repository

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

POVREMENO GLASILO INSTITUTA ZA JAVNE FINANCIJE

NEWSLETTER

Institut za javne financije, 10000 Zagreb, Katančićeva 5, Hrvatska

p.p. 320; tel: (385 1) 48 19 363; fax: 48 19 365; e-mail: ured@ijf.hr; www.ijf.hr

Broj 17, siječanj 2005.

Mihaela Bronić

Kolika je cijena ispunjavanja carinskih obveza u Hrvatskoj?

Ispunjenje carinskih obveza rezultira određenim troškovima carinskih obveznika.

Najjednostavnije rečeno, **troškovi ispunjavanja carinske obveze** jesu svi troškovi koje snose carinski obveznici kako bi udovoljili odredbama carinskih propisa i zahtjevima Carinske uprave.

Troškovi ispunjavanja carinske obveze dijele se na troškove rada (osoba koje se bave ispunjavanjem carinske obveze), troškove koji nisu troškovi rada (poput troškova carinskih formulara i prijava, stručnih seminara i literature) te psihičke/psihološke troškove carinskih obveznika. Psihički/psihološki troškovi mogu se definirati kao zabrinutost, nervoza ili strah u vezi s ispunjenjem carinske obveze.

Rezultati istraživanja

Institut za javne financije želio je utvrditi **koliki su** troškovi ispunjavanja carinske obveze za uvoznike (obrtnike i pravne osobe) u Hrvatskoj 2001. godine te koja su **osnovna obilježja** tih troškova.

Metodom intervjua licem u lice[1] utvrđeno je kako su troškovi ispunjavanja carinske obveze apsolutno i relativno **visoki**. Za sve hrvatske uvoznike (pravne osobe i obrtnike) troškovi ispunjavanja carinske obveze 2001. godine iznosili su **oko milijardu kuna**, tj. 0,6% BDP-a ili 31% ukupnih hrvatskih carinskih prihoda.

Nažalost, nismo uspjeli pronaći nijedno međunarodno istraživanje troškova ispunjavanja carinske obveze koje bi moglo poslužiti za usporedbu. Ipak, budući da je Institut za javne financije istraživao troškove ispunjavanja svih ostalih poreznih obveza u Hrvatskoj za razdoblje 2001/2002, moguće je, uz određena ograničenja, te rezultate usporediti s rezultatima istraživanja za carine. Pri tome je potrebno napomenuti da su u vezi s carinama intervjuirani samo uvoznici (obrtnici i pravne osobe), dok su za sve ostale poreze istraživani troškovi građana i poslovnih subjekata. Osim toga, istraživanja carina i trošarina odnose se na 2001. godinu, a za sve ostale poreze na posljednjih šest mjeseci 2001. i prvih šest mjeseci 2002. godine.

[1] Cjeloviti tekst ovog istraživanja objavljen je u časopisu *Carinski vjesnik*, 13 (1), 2004, str. 3-31.

Institut za javne financije bavi se ekonomskim istraživanjima i analizama vezanim uz razne vidove javnih financija poput proračuna, poreza i carina. Tom djelatnošću usmjeren je na razne ekonomske, pravne i institucionalne teme važne za dugoročni ekonomski razvoj Hrvatske. Kako bi se javnosti omogućilo da bolje razumije određena pitanja, u Newsletteru se povremeno objavljuju stručne i nezavisne analize ekonomskih pitanja. Stavovi izraženi u člancima objavljenim u Newsletteru izražavaju mišljenja autora koja ne moraju neminovno odražavati i mišljenje Instituta kao institucije. Potpuni tekst Newslettera na hrvatskom i na engleskom jeziku nalazi se i na Internet adresi: http://www.ijf.hr/newsletter.

Tablica 1. Troškovi ispunjavanja porezne obveze u Hrvatskoj 2001/2002.

	Udio troškova ispunjavanja porezne obveze u BDP-u (%)	Udio troškova ispunjavanja obveze u prihodima pojedinog poreza (%)
PDV	0,81	6,0
Carine (2001)	0,60	31,0
Porezi na plaće*	0,48	4,0
Porez na dohodak obrtnika	0,25	96,0
Porez na dobit	0,23	12,0
Trošarine (2001)	0,03	0,3**
Porez na dohodak građana (por. prijava)	0,03	0,9
Ukupno	**2,43**	—

** Porez i prirez na dohodak od nesamostalnog rada, doprinosi iz plaća i na plaće, porez i prirez na dohodak od povremene samostalne djelatnosti (honorari i sl.).*

*** Većina trošarina ima postotak niži od 0,5%; izuzetak su bezalkoholna pića (1,6%), kava (2,9%) te luksuzni proizvodi (čak 3,5%).*

Izvor: Helena Blažić, Troškovi oporezivanja u Hrvatskoj: troškovi poreznih obveznika i troškovi poreznih vlasti, Financijska teorija i praksa, 28 (3), 2004.

Iz tablice 1. vidljivo je kako su troškovi ispunjavanja obveze PDV-a te ispunjavanja carinskih obveza kao postotak BDP-a najveći. Ukupni su godišnji troškovi ispunjavanja obveza PDV-a građana i poslovnih subjekata iznosili čak 0,8% BDP-a. Troškovi ispunjavanja carinske obveze uvoznika (obrtnika i pravnih osoba) iznosili su samo malo manje od 0,6% BDP-a.

Udio troškova ispunjavanja ostalih poreznih obveza u BDP-u znatno je manji.[2]

Koji su najneefikasniji porezi?

Efikasnost nekog poreza mjeri se udjelom troškova ispunjavanja određene porezne obveze u ukupnim prihodima tog poreza. Iz tablice 1. vidljivo je da su najneefikasniji porezi na dohodak obrtnika. Naime, obrtnici na ispunjavanje svoje porezne obveze potroše gotovo jednako (96%) koliko plate državi za poreze. Dakle, ako obrtnik plaća jednu kunu poreza na dohodak, on potroši još 96 lipa za ispunjenje te obveze. Na drugom su mjestu po neefikasnosti carine. Carinski obveznici uz svaku kunu plaćene carine potroše još 30 lipa za ispunjavanje carinskih obveza.

Postavlja se logično pitanje zašto su troškovi ispunjavanja carinske obveze tako visoki. Intervjuirani su uvoznici definirali sljedeće razloge te pojave.

Tablica 2. Što je uvoznicima najkompliciranije i oduzima im najviše vremena pri ispunjavanju carinske obveze?

	Postotak
Carinski zakoni i propisi prečesto se mijenjaju	40
Uredbe su nedorečene ili nelogične, pa se provode ovisno o tome kako ih tko protumači	18
Problemi vezani za carinsko osoblje	12
Carinska je procedura preduga	2
Ostalo	8
Ne zna / bez odgovora	18
Ukupno	**100**

Kao najkompliciraniji problem, odnosno kao ono što im oduzima najviše vremena pri ispunjavanju carinske obveze intervjuirani su naveli prečesto mijenjanje carinskih zakona i propisa (40%). Na drugom je mjestu problem nedorečenih i nelogičnih uredbi koje se provode ovisno o tome kako ih tko tumači (gotovo 20%). Relativno velik broj intervjuiranih (više od 10%) naveo je da im najviše vremena pri ispunjavanju carinske obveze oduzimaju problemi vezani za carinsko osoblje.

Nužno je istaknuti da efikasnost ili neefikasnost nekog poreza nije samo rezultat visine troškova ispu-

[2] Više o rezultatima istraživanja može se pročitati u časopisu *Financijska teorija i praksa*, 28 (3), 2004. i na www.ijf.hr/financijska_praksa/2004/3.htm

njavanja obveze pojedinog poreza i problema vezanih uz to, već i visine prikupljenih poreznih prihoda. Naime, efikasnost nekog poreza mjeri se udjelom troškova ispunjavanja određene porezne obveze u ukupnim prihodima tog poreza. A visina prikupljenih prihoda uvelike je pod utjecajem visine porezne stope, izuzeća, evazije itd. Zbog toga spomenimo kako su ulazak Hrvatske u Svjetsku trgovinsku organizaciju i novi Carinski zakon 2000. godine utjecali na smanjenje prihoda od carina, pa tako i na veću neefikasnost carina.

Osim što je utvrđeno koliki su troškovi ispunjavanja carinske obveze, istraživanje je dokazalo i njihovu **regresivnost**. Dakle, kada raste vrijednost uvoza, troškovi ispunjavanja carinske obveze po jedinici uvoza padaju. To znači da su troškovi ispunjavanja carinske obveze po jedinici uvoza manji što se više uvozi.

Zaključci i preporuke

Budući da je istraživanjem utvrđeno kako su troškovi ispunjavanja carinske obveze visoki, donosimo zaključke i preporuke za njihovo smanjenje. Dakle, potrebno je provesti sljedeće mjere.

- Pojednostavniti carinske propise.
- Jednom donesene propise što manje mijenjati.
- Poboljšati dostupnost informacija vezanih za carinjenje tako da su sve potrebne informacije vezane za carinske zakone, regulaciju, proceduru i praksu Carinske uprave što dostupnije svim sudionicima. U tome im može znatno pomoći i web stranica Carinske uprave.
- Javno obznaniti odluke, tumačenja i rješenja carinskih sporova.
- Razviti carinski informacijski sustav kompatibilan s istovrsnima u zemljama Europske unije u hardverskom, softverskom i telekomunikacijskom smislu. Osnova za uspostavu tog informacijskog sustava trebao bi biti automatski sustav za carinske podatke (engl. ASYCUDA), koji je razvio UNCTAD, a prihvaćen je diljem svijeta.
- Neprestano razvijati i usavršavati carinsku kontrolu (veća selektivnost pri kontroli).
- Podići razinu tehničke i kadrovske opremljenosti carinskih prijelaza kako bi se izbjeglo čekanje vozila i robe na graničnim prijelazima.
- U što više carinskih ispostava uvesti inspekcijske službe (veterinarsku, tržnu i sl.).
- Carinske prijelaze opremiti i suvremenom opremom za nadzor poljoprivrednih proizvoda, primjenu koje uvjetuju odredbe Europske unije.
- Zapošljavati što više usko specijaliziranih i kvalificiranih carinika i ovlaštenih carinskih otpremnika.

A što poručiti carinskim obveznicima? Za smanjenje troškova ispunjavanja carinske obveze trebali bi se što više koristiti postojećim mogućnos-tima pojednostavnjenog carinjenja te naprednom komunikacijskom tehnologijom (npr. jedinstvene carinske deklaracije podnositi putem Interneta).